

Gemeentebreed

Is bidden domineeswerk?

A. Bas

Mogen de taken in de kerkdienst ook verdeeld worden? Of is het per se noodzakelijk, dat de dominee alles zelf doet? Actuele vragen, die er regelmatig toe leiden dat de taken (inderdaad) wat meer verdeeld worden. Het ‘amen’ wordt weer aan de gemeente teruggegeven, soms gevolgd door het votum. En ook wordt de vraag gesteld, of gemeenteleden een rol mogen spelen bij het gebed in de eredienst. Want bidden is toch zeker niet alleen domineeswerk?

Nu zou er over die laatste vraag nog wel het nodige te zeggen zijn. Want wie het ‘Formulier voor de bevestiging van dienaren des Woords’ leest, komt daar o.a. de volgende passage in tegen: ‘Ten derde is het hun taak als voorgangers van de gemeente in de eredienst de naam van de Here aan te roepen, smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten.’¹ En onze kerkorde zegt: ‘De taak van de predikanten is trouw voor te gaan in de gebeden en in de bediening van het Woord en de sacramenten.’²

Discussie in de ambtsleer

Zowel het bevestigingsformulier voor predikanten als de kerkorde lijken dus duidelijke taal te spreken: het gebed in de eredienst behoort tot de taak van de predikanten. En toch ligt één en ander wat minder duidelijk dan het lijkt. Dat blijkt al wel, als we artikel 30 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis opslaan, waar we lezen: ‘Er moeten dienaren of herders zijn, om Gods Woord te prediken en de sacramenten te bedienen.’ Met andere woorden: hier wordt het gebed weer niet genoemd als taak van de predikanten!

De verwarring op dit punt is terug te voeren op een discussie in de ambtsleer. Al sinds jaar en dag wordt daar getwist over het ambt van dienaar des Woords. Is dit nu een zelfstandig uit de Schrift af te leiden ambt, of is de predikant meer een bijzonder soort ouderling? En als hij dat laatste is, waarin zit ’m dan precies dat bijzondere? In het feit dat hij voor zijn ambtswerk is vrijgesteld of toch (ook) in zijn werkterrein? Een discussie waar het laatste woord nog niet over gesproken lijkt.³

U zult begrijpen dat het, wanneer er al zoveel onduidelijkheid bestaat over het ámbt van dienaar des Woords, nog veel moeilijker wordt om precies zijn táák te omschrijven. Toch is er wel iets van te zeggen. Al in 1568 spraken de kerken namelijk uit: ‘Het is buiten kijf, dat het ambt der Dienaren, welke de Schrift herders en opzieners en somtijds ook oudsten en ouderlingen noemt, voornamelijk bestaat in het Woord Gods te verkondigen, recht te snijden en toe te passen, zoowel in het openbaar als aan de huizen tot leering, vermaning en vertroosting naar de omstandigheden dit medebrengen, en in de bediening der sacramenten en de onderhouding der tucht.’⁴ Oftewel, een drieledige taak: de dienst des Woords, de dienst der sacramenten en (samen met de ouderlingen) de regering van de kerk.

Schriftbewijs

Maar de gebeden dan? Want we zagen toch al, dat zowel het bevestigingsformulier als de kerkorde die ook tot de taak van de predikanten rekenden? Zeker, maar vaak worden die dan toch als een soort ‘verlengde’ van de dienst des Woords gezien. Zo door Bouwman, die zegt: ‘Den Denaar is opgedragen, het Woord Gods te brengen in de openbare vergaderingen der

gemeente en den naam Gods openbaar aan te roepen vanwege de gehele gemeente (Hand. 6:4; 1 Tim. 2:1).⁵ Oftewel - zoals hij namens God de gehele gemeente aanspreekt, roept hij omgekeerd namens de gehele gemeente ook God aan.

De schriftplaatsen die Bouwman aanvoert, maken duidelijk dat de apostelen zich na de aanstelling van de zeven gehouden hebben aan het gebed en de bediening van het Woord (Hand. 6:4), en dat er smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen gedaan moeten worden (1 Tim. 2:1). Dit laatste wordt nog bevestigd door Genesis 4:26, waar de eredienst omschreven wordt als het 'aanroepen van de naam des HEREN'. Ondertussen kan hieruit m.i. niet de 'harde' conclusie getrokken worden dat het gebed in de eredienst op grond van de Schrift altijd per se domineeswerk moet zijn.⁶

Praktisch

Geen 'harde' of 'principiële' conclusies dus, op dit punt. En toch zit er wel de nodige wijsheid in de manier waarop het bevestigingsformulier de taken verdeelt. Immers, het kenmerkende van het gebed in de eredienst is, dat het wordt gebeden namens de héle gemeente. En de praktijk leert, dat dat ook een goede kennis vergt van wat er in de gemeente zoal leeft. Met name als het om de voorbeden gaat. Want welke 'noden' moeten er op welk moment concreet genoemd worden, en welke eventueel in 'bedekte' of 'algemene termen' aangeduid? Dat zijn best lastige vragen, en is het dan echt zo'n vreemde gedachte als het bevestigingsformulier allereerst kijkt naar hem die de hele gemeente tot zijn werkerrein heeft? En dus weet welke situatie welk gebed of welke formulering vraagt?

Daar komt nog wat bij. De Catechismus zegt namelijk in zondag 45, antwoord 117, dat we in het gebed God 'van harte aanroepen om alles wat Hij ons geboden heeft te bidden'. Oftewel: bidden is pleiten op Gods beloften, op Gods Woord. En is het van daaruit dan echt zo'n vreemde gedachte als het bevestigingsformulier allereerst kijkt naar hem die vanuit zijn ambt dat Woord en die beloften van God ook te verkondigen heeft 'naar de omstandigheden dit medebrengen'?

Kortom, als u mij vraagt of het op *principiële* bezwaren stuit om ook anderen dan de dominee voor te laten gaan in de dienst der gebeden, is mijn antwoord ontkennend. En dan zal ik u er tevens op wijzen, dat dit ook al sinds jaar en dag gebeurt. Immers, als we iemand vragen een preek te lezen, geven we hem daarbij alle ruimte om zelf voor te gaan in de dienst der gebeden. 'Preek lezen' hoeft niet per definitie ook 'gebed lezen' te zijn.

Principieel is er m.i. dus alle ruimte. Maar als u mij vervolgens vraagt wat ik dan denk van de manier waarop het bevestigingsformulier van predikanten de taken verdeelt, zal ik u antwoorden dat ik dat van wijsheid vind getuigen en er als algemene regel prima mee uit de voeten kan.

Noten:

- ^{1.} *Gereformeerd Kerkboek*, p. 542.
- ^{2.} Artikel 16 (*Gereformeerd Kerkboek*, p. 593).
- ^{3.} Vergelijk o.a. A.N. Hendriks, *Van God gezonden. Over de ambten in Christus' kerk* (Woord en Wereld 33), Bedum 1996, p. 21-31.
- ^{4.} Vertaling afkomstig van H. Bouwman, *Gereformeerd Kerkrecht. Eerste deel*, Kampen 1928, p. 486.
- ^{5.} H. Bouwman, *Gereformeerd Kerkrecht. Eerste deel*, Kampen 1928, p. 487.
- ^{6.} 1 Timoteüs 2 lijkt het meest in die richting te gaan, omdat Paulus daar zegt: 'Ik vermaan *u* dan allereerst smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen...' Maar de moeilijkheid daarbij is, dat het woordje 'u' in de grondtekst niet voorkomt. Vergelijk ook de Statenvertaling: 'Ik vermaan dan voor alle dingen, dat gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen ...'